

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmailu- lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä helmikuuta 2013 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta (HE 5/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Risto Saari, liikenne- ja viestintäministeriö
- poliisitarkastaja Jari Pajunen, sisäasiainministeriö
- osastonjohtaja Susanna Metsälampi, Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Rajavartiolaitos
- Ilmailulääketieteen keskus AMC
- Finnair Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ilmailulain eräitä miehittämättömiä ilma-aluksia ja lääketieteellistä kelpoisuutta koskevia säännöksiä. Nykyisin vain kokeilu- ja tutkimustarkoituksiin käytettävillä miehittämättömille ilma-aluksille lentosäännöistä säädetty poikkeus laajennettaisiin kattamaan kaikki miehittämättömät ilma-alukset, ja näiden alusten rekisteröintiä koskevia säännöksiä muutettaisiin.

Lääketieteelliseen kelpoisuuteen liittyvät säännökset muutettaisiin vastaamaan uutta EU-lainsäädäntöä. Ilmailulain nojalla myönnettävien henkilölupien listaan lisättäisiin ilmailulääkärin hyväksyntätodistus, matkustamomiehien kelpoisuustodistus ja matkustamomiehien

lääkärintodistus. Lennontiedottajan kelpoisuustodistus muutettaisiin lennontiedottajan lupakirjaksi siihen liittyvine kelpuutuksineen. Lisäksi Liikenteen turvallisuusvirasto valtuutettaisiin tarvittaessa puuttumaan työterveyslääkärin, ilmailulääkärin ja ilmailulääketieteen keskuksen toimintaan sekä näiden myöntämiin lupiin. Liikenteen turvallisuusviraston valtuutukseen antaa tarkempia määräyksiä kelpoisuusvaatimuksista ja lupien hakemisesta lisättäisiin viittaus unionilainsäädäntöön ja kansainvälisiin normeihin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ilmailulain (1194/2009) miehittämättömiä ilma-aluksia koskevia säännöksiä vähemmän rajoittavaan ja näiden alusten käyttöä helpottavaan suuntaan. Aiemmin vain kokeilu- ja tutkimustarkoituksiin käytettävillä miehittämättömille ilma-aluksille lentosäännöistä säädetty poikkeus laajennettaisiin kattamaan kaikki miehittämättömät ilma-alukset. Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää luvat tämän poikkeuksen käyttöön. Lisäksi esitetään eräitä ilma-alusten rekisteröintiä sekä mm. unionilainsäädäntöön perustuvia terveydellisiin kelpoisuusvaatimuksiin liittyviä muutoksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia.

Miehittämättömien ilma-alusten käyttö

Miehittämättömällä ilma-aluksella tarkoitetaan ilma-alusta, joka on tarkoitettu käytettäväksi ilman mukana olevaa ohjaajaa. Lennokkia, jota käytetään yksinomaan harraste- tai urheilutarkoituksessa, ei katsota miehittämättömäksi ilma-alukseksi. Miehittämättömiä ilma-aluksia käytetään ennen kaikkea erilaisiin pelastus-, rajavalvonta-, sotilas-, kokeilu- ja tutkimustehtäviin, mutta yhä lisääntyvässä määrin myös kaupallisiin tarkoituksiin.

Asiantuntijakuulemisessa esitettyjä muutoksia on kuitenkin pidetty liian rajoittavina turvallisuusviranomaisten tehtävien ja myös mahdollisten tulevien käyttötarpeiden kannalta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi rajavalvonnassa ja rajaturvallisuuden ylläpitämisessä pyritään jatkossa hyödyntämään entistä enemmän nykytekniikan suomia mahdollisuuksia. Tarpeita voi jatkossa syntyä myös yhä enemmän esimerkiksi erilaisissa etsintä- ja muissa

erityistilanteissa. Ongelmallisena on mm. nähty, että esim. tarpeellisiin lupaprosesseihin menee käytännön operatiivisen toiminnan näkökulmasta liikaa aikaa.

Voimassa olevan ilmailulain 3 §:n 2 momentin nojalla Liikenteen turvallisuusvirasto voi hyväksyä sotilasilmailun ja valtion ilma-aluksilla (Rajavartiolaitoksen, poliisin tai tullin ilma-aluksilla) suoritettavan ilmailun osalta lentosääntöihin sotilasilmailuviranomaisen tai sisäasiainministeriön kanssa sovittuja poikkeuksia, jos poikkeukset eivät vaaranna siviili-ilmailun turvallisuutta. Poikkeusesityksessä on kuvattava, millä tavoin varmistetaan, että miehittämätön ilma-alus ei törmää ilmatilassa toiseen ilma-alukseen, laitteeseen tai esimerkiksi laskuvarjohyppääjään. Poikkeukset voivat olla myös pysyviä.

Lisäksi voimassa olevan ilmailulain 8 §:n 5 momentin nojalla aluelennonjohdon on rajoitettava tai kiellettävä ilmailu pelastus-, poliisitai sotilasviranomaisen taikka Rajavartiolaitoksen tai tullin pyynnöstä tietyllä alueella enintään yhden vuorokauden ajaksi, jos se on välttämätöntä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Tämä koskee luonnollisesti myös esimerkiksi sellaista tilannetta, jossa viranomaisten on välttämätöntä käyttää pelastus- tai muissa kiireellisissä virkatehtävissä miehittämättömiä ilma-aluksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan aluelennonjohto kykenee tarvittaessa rajoittamaan ilmatilan käytön hätätilanteessa hyvin nopeasti muulta ilmailulta, eikä tämä edellytä aikaa vievää lupaprosessia.

Lentoturvallisuuden kannalta valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa on yksi yleisestä lentoturvallisuudesta vastaava viranomainen, joka voi arvioida myös eri hallinnonalojen toiminnan turvallisuutta kokonaisuuden näkökulmasta. Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että mm. edellä mainittujen ilmailulain 3 §:n 2 momentin ja 8 §:n 5 momentin säännösten perusteella pystytään riittävästi ja riittävän joustavasti turvaamaan myös turvallisuusviranomaisten tarpeet miehittämättömien ilma-

alusten käytössä. Valiokunta toivoo, että lentoturvallisuudesta vastaava viranomaisen huolehtii tästä myös käytännössä.

Liikenteen turvallisuusviraston määräykseen perustuvat vaatimukset

Asiantuntijakuulemisessa on esityksen ulkopuolelta kiinnitetty huomiota myös siihen, että tulevan Liikenteen turvallisuusviraston lentotyötä koskevan määräyksen yhteydessä kaavailut vaatimukset miehittämättömien ilma-alusten käytöstä korkeintaan 500 metrin näköetäisyydellä lennättäjästä ja korkeintaan 120 metrin lentokorkeudella ovat turvallisuusviranomaisten toiminnan kannalta liian rajoittavia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseiset kaikkia lentotyötä tekeviä koskevat rajoitukset perustuvat kuitenkin yleiseen kansainväliseen näkemykseen siitä, mikä on yleisesti turvallista.

Valiokunta katsoo, että ei kuitenkaan ole mitään estettä sille, etteikö tietty hallinnonala voisi esittää Liikenteen turvallisuusvirastolle valtion ilma-alusten osalta ilmailulain 3 §:n mahdollistamia poikkeuksia myös edellä mainituista etäisyyttä ja korkeutta koskevista vaatimuksista. Valiokunta korostaa, että se pitää erittäin tärkeänä, että turvallisuusviranomaisten lakisääteisistä tehtävistä johtuvat tarpeet otetaan huomioon mahdollisten poikkeusten myöntämisessä ja tarvittaessa yhteistyössä lupaviranomaisen kanssa huolehditaan siitä, että poikkeusten myöntämiseksi säädetty turvallisuutta yms. seikkoja koskevat edellytykset voidaan täyttää. Pysyvät poikkeukset voivat olla erityisen tärkeitä mm. poliisin, Rajavartiolaitoksen, tullin ja puolustusvoimien tehtävien kannalta.

Kaupallinen miehittämättömien ilma-alusten käyttö on vielä tällä hetkellä valiokunnan saa-

man selvityksen mukaan melko pienimuotoista. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että myös näiden alusten todennäköisesti tulevaisuudessa lisääntyvä kaupallinen hyödyntäminen pystytään mahdollistamaan ilmailun turvallisuus huomioiden.

Eräitä muita kysymyksiä

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille esityksen puutteena, että yli 150 kg miehittämättömiä ilma-aluksia lennättävälle henkilöstölle ei aseteta koulutus- ja terveysvaatimuksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU-tasolla on valmisteilla näitä kysymyksiä koskevaa sääntelyä, joten kansallisesti ei ole tässä vaiheessa taroituksenmukaista lähteä arvioimaan kyseisten säännösten muutostarpeita. Valiokunta toteaa yleisesti, että turvallisuuden kannalta tärkeiden terveysvaatimusten tulee kuitenkin olla siinä määrin joustavia, että ne tarvittaessa mahdollistavat myös yksilötasolla yksittäisten tapausten ominaispiirteiden huomioimisen.

Valiokunta pitää perusteltuna, että esitetyt muutokset hyväksytään sellaisinaan esitetyssä muodossa. Valmisteilla olevassa ilmailulain kokonaisuudistuksessa voidaan arvioida ilmailulain muutostarpeita perusteellisemmin ja arvioida, tulisiko myös esitettyjen säännösten soveltamisesta saatujen käytännön kokemusten pohjalta tehdä lakiin muutoksia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

LiVM 6/2013 vp — HE 5/2013 vp

Helsingissä 14 päivänä maaliskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kalle Jokinen /kok	Raimo Piirainen /sd
vpj.	Osmo Kokko /ps	Janne Sankelo /kok
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Eila Tiainen /vas
	Thomas Blomqvist /r	Reijo Tossavainen /ps
	Markku Eestilä /kok (osittain)	Oras Tynkkynen /vihr
	Ari Jalonen /ps	Mirja Vehkaperä /kesk
	Merja Kuusisto /sd	vjäs. Tuula Pelttonen /sd.
	Suna Kymäläinen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.